

aaendbart, at der saavel her i Thinget som i Landet hersker en Tilbøielighed til altfor meget at bebyrde Staten, altfor meget at kaste Alting over paa den — selv Folk, som i alt Øvrigt ere hæderlige, som vilde undsee sig for at be-
 drage Nogen for det Ringeste eller for at tillegne sig en Fordeel paa Andres Befølsning, de have dog ikke denne Følelse klar og reen ligeoverfor Staten. Denne anseer man for Noget, som man til en vis Grad kan plyndre, som man kan paalægge, hvad man dog ikke anseer for absolut Ret; her mener man, kan man gaa udenfor Ret, og, ihvorvel man besmykker det med alle Slags Navne, Billighed eller hvilketsomhelst andet, saa lægger man dog i Virkeligheden noget paa Staten, som ikke er Ret. — Man har gjort forskellige Genvilsninger til det Historiske i denne Sag, men jeg maa bemærke, at Sagen stillede sig endeel anderledes i Roeskilde og i de tidligere Stænder, end den stiller sig nu. Der var dengang Tale om, hvad jeg nærmest vilde kalde en politisk Forholdsregel. Man ønskede at udjævne Spændingen mellem det privilegerede og det uprivilegerede Hartkorns Giere, som vel ogsaa at simplificere Skatteforholdene: da kunde det være i sin Orden at gaae den ene af de to Veie, enten at fritage det privilegerede Hartkorn for Skatterne, men dertil havde man ikke megen Lyst, eller at give det privilegerede Hartkorn Erstatning, fordi man forhøiede dets Skattebeløb. Det var i sin Orden med den Tid's Tankemaade, at man valgte det Første; men man maa bemærke, der var dengang ikke egentlig Tale om at paalægge nogen ny Skat: Staten trængte ikke dertil dengang. Nu derimod ere Forholdene saaledes, at Staten trænger til nye Skatter (Hør!). Der kan være Føie til at paalægge saadanne, og dobbelt Føie til at betænke os, inden vi bebyrde Staten med betydelige Erstatningskrav. Som et lille Bidrag til at bedømme, om Erstatning er noget saa overordentlig billigt, skal jeg bemærke, at den ene Part, Godseierne, det privilegerede Hartkorns Besiddere, de have i et Skrift om Landboforholdene udtalt sig imod alle de foreslaaede Landboreformer, saaledes som disse foreligge fra Regjeringen, fra Stænderne, fra Landbocommissionerne ic; kun med Hensyn til nærværende Sag, saaledes som den

var kommen fra Stænderne, og saaledes som den altfaa ogsaa i det Væsentlige foreligger her, have de sagt: I Henseende til dette, billige vi det Forslag, som i sin Tid derom fremkom fra Provindsialstænderne, og som syntes i alt Væsentligt at have vundet alle Vedkommendes Bifald. I dette ene Punkt erklærer den ene Part sig altfaa tilfreds, og, naaget man jo rigtignok deri kan søge et Datum for Sagen, saa troer jeg dog ogsaa, at man er berettiget til deri at søge et Datum imod den. En æret Rigsdagsmand (B. Christensen) sagde igaar: „jeg vil hellere lide Uret end jeg vil gjøre Uret.“ Det er en særdeles smuk og christelig Sætning, og jeg respecterer i høi Grad det Individ, som kan gennemføre denne i sin Vandel; men, naar Talen er om nærværende Forhold, da kan intet Individ sige dette; thi dette Forslag vedkommer ikke Individet selv, om han er nok saa ivrig for eller imod Sagen, det vedkommer Staten; derfor skulle vi undersøge, hvad der er Ret med Hensyn til Staten, og, er Erstatning ikke Ret mod Staten, da kan jeg ikke andet end forkaste den. Den ærede Drdsfører sagde, at Erstatning gik over i og faldt sammen med de Forslag, som gik ud paa en Udsættelse i Tid, ja! det er fordi de Herrer ikke have havt Mod til at gennemføre Erstatningsbegrebet: de forskellige Forslag have staaet af i en Scala, saaledes, at de ere komne bort fra deres Princip, og have gaaet vort imøde; men det er en Feil fra deres Side, thi de have et fast Princip at staae paa (Ret!), naar de tale om Erstatning eller Vederlag; men vi Andre, vi, som ville gennemføre — ikke Erstatning, men derimod den Lære, at Staten ikke skal gjøre en pludselig Skattebyrde altfor følelig (Hør!) for de Parter, paa hvem den kommer til at hvile: vi staae paa et Overgangs-Standpunkt, og vi ere berettigede til at sige 10 à 20 eller 30 Aar, vi kunne ikke fra vort Standpunkt sige, hvad der er det rigtige, en sliq Usikkerhed er givet ifølge vort Forslags Væsen (Hør!). Men vor Modpart, de, som holde paa Erstatning eller Vederlag, de have ikke Ret til at sige det. Gaaer jeg da nu over til det af os stillede Forslag, som gaaer ud paa at paalægge Staten, men at give nogen Udsættelse i Tid,